

b) Vonku si všimli (že)...	<i>prší, ožila príroda, si môžu vyzliecť teplé kabáty a čiapky, všetky zvieratá majú mláďatá (okrem samcov), atď.</i>	konštr. 735 tém 549
3. Napiš, aké býva slnko, kvety, vzduch na jar. Napríklad: Tráva je zelená, hebká ako koberec, mäkučká, vonia jarou, ...		
a) Jaré slnko (je)...	<i>rozhorúčené, guľaté, sa žltne, zasvieti - rastú kvety, zasvieti kvitnú stromy, atď.</i>	220
b) Kvety na jar (sú)...	<i>opelené, v púčkoch, sa prebúdzajú, peknejú, krásne kvitnú a naplňajú jar krásnou vôňou, ktorá v nás vyvoláva pocit radosti, ako diamanty, farebné ako tempery, atď.</i>	182
c) Vzduch (je)...	<i>čistý ako papier, dýchame, existuje, voňavý ako nová bá-bika, zasmradený od plynu áut, atď.</i>	173

1.4. Napriek rovnakým podmienkam nie každý z respondentov dokázal po vyčerpaní tradičných odpovedí, po istej časovej inkubácii problému objaviť i nové, originálne a zvláštne riešenia. Výslednú úroveň jazykovej kompetencie i aktuálnej jazykovej performancie determinovali diferencované schopnosti žiakov, zvyk či nezvyk pracovať s tvorivými úlohami a iné sociálno-psychologické činitele (napr. inteligencia, vek, pohlavie, sociálno-kultúrne a rodinné prostredie; porov. Stejskalová 1991, 1994). Divergentnou úlohou odblokované, bezbariérové myslenie (spolu s absenciou tzv. spätnej väzby, t. j. prehodnocovania výberu riešení zo strany žiaka i kontroly zo strany učiteľa), vyplavilo riešenia rozličnej kvality — tradičné i originálne, vhodné, menej vhodné i nevhodné, správne i nesprávne, nocionálne aj silne expresívne, spisovné aj nespisovné.

2.1. Tento príspevok je pokusom o klasifikáciu žiackych produktov vyriešených divergentných úloh z hľadiska uvedených kategórií s naznačením procesu a okolností ich vzniku, pričom sa zameriavame najmä na nonsens ako jeden zo špecifických prípadov odpovede na divergentnú úlohu.

2.2. Tradičné pamäťové vyučovanie vedie žiaka k osvojeniu si čo najväčšieho množstva vedomostí a faktov. Preverovanie stupňa a kvality takehoto vzdelávania sa dialo aj deje zväčša formou konvergentných otázok, keď len jedna odpoveď môže byť správna. Jazykový prejav a správanie žiaka vôbec je v treťom ročníku týmto poznaním ovplyvnené natolko, že akoby navzdory nekonečným možnostiam divergentnej úlohy 15—44 % žiakov (v závislosti od stupňa otvorenosti divergentnej úlohy) najprv vyčerpá tra-

dičné, skúsenosťou overené a správne odpovede a až potom prichádzajú riešiteľom na um odpovede nové a netradičné, často sprevádzané vzrušujúcim pocitom objavovania. Najfrekvencovanejšie a tradičné odpovede sú vždy správne a vhodné, sú spisovné a nocionálne (tabuľka 2; porov. zadanie úloh v tabuľke 1).

Tabuľka 2

Výskyt prvých piatich najfrekvencovanejších odpovedí

1.a)	A	677	spievajú	13	čvirikajú	6
	B	149	štebocú	12	poletujú/vyspevujú	3
	C	6,63	lietajú	8	SPOLU	42
1.b)	A	511	láka	13	privoláva	7
	B	84	ťahá	10	vyvoláva	5
	C	5,00	vábi	9	SPOLU	44
2.a)	A	705	vyšli	9	vyleteli	3
	B	200	vybehli	8	utiekli	3
	C	6,91	utekali	4	SPOLU	27
2.b)	A	837	kvitnú kvety	5	kvitnú stromy	2
	B	633	slnko svieti	3	je teplo	2
	C	8,17	zelená sa tráva	3	SPOLU	15
3.a)	A	538	teplé	11	horúce	4
	B	220	žlté	5	zubaté	3
	C	5,27	pekne	4	SPOLU	27
3.b)	A	541	krásne	6	rozkvitnuté	4
	B	182	pekne	6	pestrofarebné	4
	C	5,30	voňavé	4	SPOLU	25
3.c)	A	466	čistý	14	studený	4
	B	178	teplý	6	zdravý	3
	C	4,56	voňavý	6	SPOLU	33

A — počet všetkých odpovedí, B — počet rozličných odpovedí, C — počet riešení na jedného žiaka.

3.1. Na druhej strane tie odpovede, ktoré sme hodnotili ako netradičné a originálne, niesli výrazný príznak emocionálnosti a expresívnosti. Okrem deminutív, typických pre bezprostredné a citovo zaangażované vyjadrovanie detí mladšieho školského veku, to boli personifikujúce slová a slovné spojenia, napr.: *Lastovičky si veselo koncertujú, džavocú, hundrali. Vzduch je smutný, hravý, osamelý.*

3.2. Zadanie v 3. úlohe dalo žiakom ako vzor aj model prirovnania. Jeho analogickým aplikovaním popri známých lexikalizovaných prirovnaniach